CIBERESPÈCIES

BUTLLETÍ ELECTRÒNIC DEL SERVEI DE PROTECCIÓ D'ESPÈCIES

ÈPOCA III

DESEMBRE 2024 NÚM. 16

NOVA CAMPANYA PER LOCALITZAR

NACRES I CORNS

CONTINUA EL SEGUIMENT I AVALUACIÓ DE LA FLORA MENORQUINA AMENAÇADA

EL CALÀPET, MÉS A PROP DE LA SEVA REINTRODUCCIÓ A EIVISSA

Govern de les Illes Balears
Conselleria d'Agricultura, Pesca i Medi Natural

ÍNDEX DE CONTINGUTS

MÓN VEGETAL 01

Perspectives positives en el seguiment i protecció de la flora amenaçada de Menorca 01

ACTUALITAT ANIMAL 03

El Govern allibera al Parc Natural es Trenc - Salobrar de Campos un exemplar de milana que s'ha recuperat a les instal·lacions del COFIB 03

S'organitza a Palma el II Workshop de Nidificació de Tortugues Marines a Espanya 04

S'estudien les zones humides potencials per reintroduir el calàpet a Eivissa 05

Alliberades 74 tortugues marines que van néixer a Eivissa l'estiu de 2023 06

Dos milions d'euros de l'ITS per controlar les espècies invasores a les Pitiüses i per construir un centre de recuperació de fauna a Eivissa 07

Campanya d'estiu 2024 per recopilar informació sobre el corn i la nacra a les Illes Balears 09

S'alliberen una vintena de falzies recuperades al COFIB 10

Es convoca la primera reunió del comitè d'experts en el marc del projecte de l'Estratègia Balear de Taurons i Rajades 11

Actuacions de conservació urgents per l'artròpode *Akis bremeri* 12

Portada: Pinna nobilis *(Manel Royo)*, Asplenium billotii *(Pere Fraga i Arguimbau) i*, Bufotes balearicus *(Conselleria d'Agricultura, Pesca i Medi Natural)*
Edició: Servei de Protecció d'Espècies, Conselleria d'Agricultura, Pesca i Medi Natural, Govern de les Illes Balears
Portal web: especies.caib.es
Adreça: C/ del Gremi dels Corredors, 10 (polígon de Son Rossinyol), 07009 Palma
Telèfon: 971784956 – Fax: 971176967
Adreça electrònica: especies@dgmedinatural.caib.es
Coordinació de la publicació: Atenea Malmierca i Lucía Latorre (Projecte ARES II-SEO/BirdLife)
Maquetació: Noemí Alonso
© Govern de les Illes Balears

Si vols rebre el CIBERESPÈCIES, envia un missatge a especies@dgmedinatural.caib.es amb el teu nom i adreça electrònica.
Si vols consultar els CIBERESPÈCIES anteriors, entra aquí: http://www.caib.es/sites/proteccioespecies/ca/ciberespecies-75778/

Aspecte la població de la lisimàquia menorquina (*Lysimachia minoricensis*) al degotadís de ses Canyes, octubre de 2023.
@ Pere Fraga i Arguimbau

MÓN VEGETAL

PERSPECTIVES POSITIVES EN EL SEGUIMENT I PROTECCIÓ DE LA FLORA AMENAÇADA DE MENORCA

Per Atenea Malmierca (SEO/BirdLife)

El Pla Rodríguez-Femenías de recuperació i conservació de la flora amenaçada de Menorca, redactat el 2020 dins del projecte ARES I de la Conselleria d'Agricultura, Pesca i Medi Natural, i executat per SEO/BirdLife, té com a objectiu reduir el nivell d'amenaça sobre 32 espècies de flora menorquina. Algunes d'aquestes es troben catalogades en les categories *en perill d'extinció* o *vulnerables* als catàlegs d'espècies protegides nacional o autonòmic. Les accions del pla inclouen: augmentar les poblacions, ampliar l'àrea d'ocupació, restaurar hàbitats, controlar amenaces, millorar el coneixement científic, conscienciar la població i conservar *ex situ* en jardins botànics o bancs de llavors.

Un dels objectius del seguiment és avaluar constantment el nivell d'amenaça i proposar la supressió o canvi del nivell d'amenaça si és necessari.

Moltes de les espècies incloses al pla són endemismes de Menorca i es troben en diferents hàbitats, com basses temporals o zones costaneres. Algunes d'aquestes espècies inclouen el dafne menorquí (*Daphne rodriguezii*), la lisimàquia (*Lysimachia minoricensis*) i la veça menorquina (*Vicia bifoliolata*), totes amb poblacions petites.

Com es fa des de l'any 2021, el passat 2023 es va realitzar el seguiment de 16 espècies del total d'espècies que formen part del Pla. En alguns casos, els resultats van variar segons la localització de cada població, com és el cas de l'api d'en Bermejo (*Helosciadium bermejoi*), que va mostrar un comportament diferent en funció de la intensitat de les pluges primaverals en cada població. Una d'aquestes poblacions (Pou d'en Caldes) s'havia reduït notablement per la sequera primaveral del passat any. En canvi, la de la Font dels Escalons, va tindre un resultat més positiu, ja que està igualant o fins i tot superant la població original d'Es Cap Negre, a Sant Antoni de Maó.

Tanmateix, hi ha algunes espècies que d'ençà de fa uns anys mostren una tendència negativa i és urgent prendre accions

de conservació. És el cas de l'ortiga grossa (*Urtica atrovirens*), l'equinòfora (*Echinophora spinosa*) i el llampúdol bord (*Rhamnus ludovici-salvatoris*). Per exemple, aquesta última té una sola població a l'illa i ha patit alteracions greus per mor del procés urbanístic que hi ha hagut a la zona. És molt important en aquests casos realitzar prospeccions per a localitzar possibles àrees on crear noves poblacions.

Cal remarcar també els esforços que es duen a terme dins del Pla per reintroduir la lisimàquia menorquina (*Lysimachia minoricensis*), endèmica de Menorca i considerada extinta en estat silvestre des de mitjans del segle passat. Actualment, s'està treballant en la seva reintroducció, i es troba en procés d'expansió, especialment a la població de la font de ses Penyes.

Altres espècies mostren una situació més estable, ja que les exploracions de camp estan ajudant a millorar el seu grau d'amenaça gràcies a la localització de noves poblacions. Aquest seria l'exemple en el cas de la saladina rebulla (*Limonium fontqueri*), que inicialment estava descrita en una sola localitat, però en els darrers anys s'han localitzat altres a diferents punts del litoral oriental de Menorca, i s'està reconsiderant un canvi de categoria a *no amenaçada*. De totes les espècies incloses en aquest Pla, hi ha tres, el socarrell bord (*Femeniasia balearica*), la saladina rebulla (*Limonium fontqueri*) i el pi d'en Llorens (*Pinus halepensis* var. *ceciliae*) que actualment es troben en una situació de poca amenaça o gens, per la qual cosa, es planteja seguir estratègies diferents o dirigir els esforços en altres espècies amb un grau d'amenaça major.

Gràcies a aquest programa de seguiment, s'han localitzat noves poblacions de *Fumana juniperina*, *Limonium fontqueri* i *Malva minoricensis* i es té un millor coneixement del nivell d'amenaça de la flora de Menorca. No obstant, i un any més, es constata la necessitat de continuar desenvolupant accions per a la seva recuperació, com la creació de noves poblacions o reforçar les que ja n'hi ha.

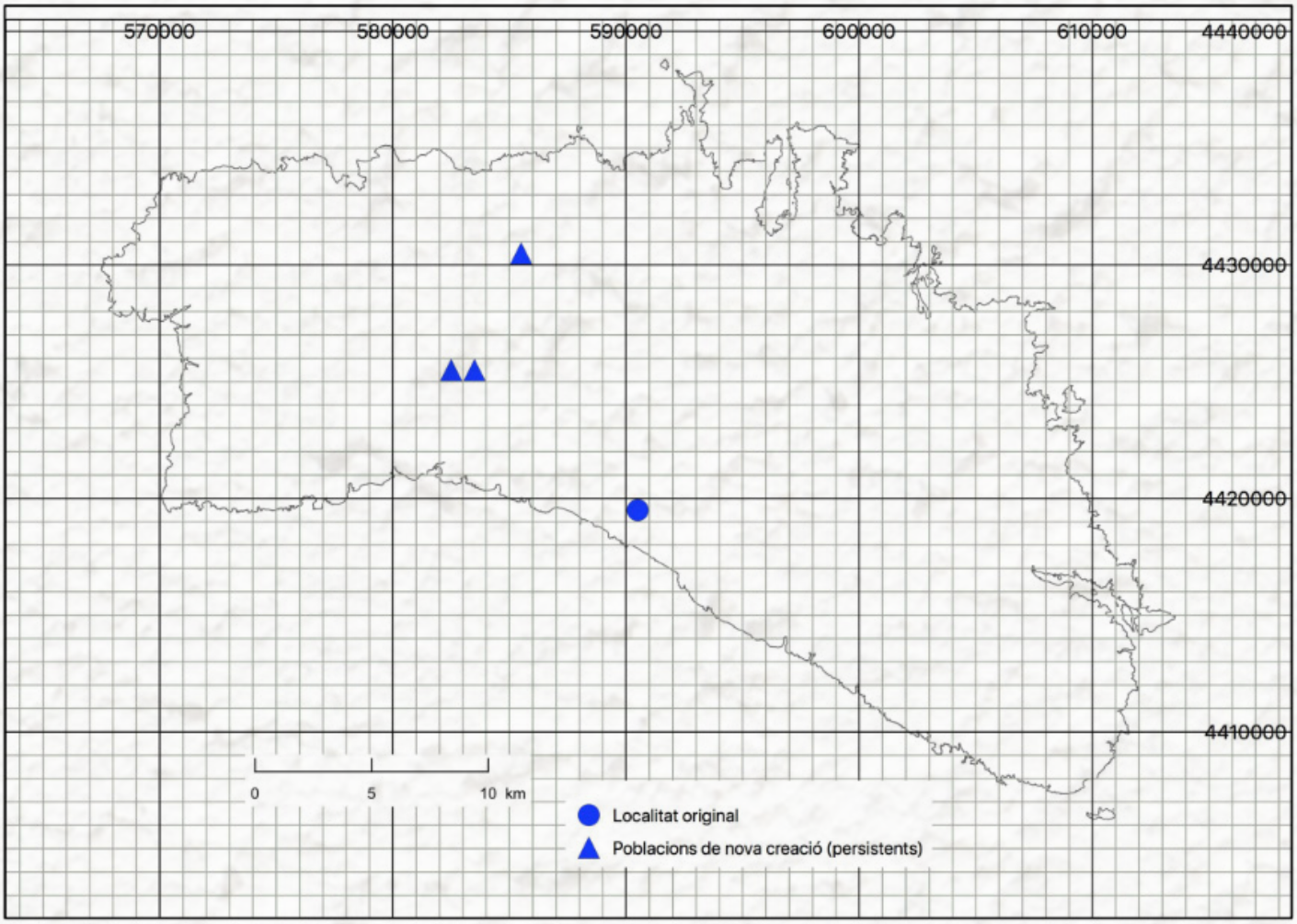

*Distribució de la lisimàquia menorquina (*Lysimachia minoricensis*), localitat original i poblacions actuals en expansió.* @ Pere Fraga i Arguimbau

ACTUALITAT ANIMAL

EL GOVERN ALLIBERA AL PARC NATURAL ES TRENC - SALOBRAR DE CAMPOS UN EXEMPLAR DE MILANA QUE S'HA RECUPERAT A LES INSTAL·LACIONS DEL COFIB

Conselleria d'Agricultura, Pesca i Medi Natural

La Conselleria d'Agricultura, Pesca i Medi Natural, a través del Servei de Protecció d'Espècies, va alliberar al març una milana (*Milvus milvus*) al Parc Natural es Trenc - Salobrar de Campos després de recuperar-se durant vuit mesos al COFIB per una fractura d'húmer.

L'exemplar va ingressar a l'agost del 2023 al COFIB a causa d'un traumatisme amb fractura d'húmer dret. Es tracta d'una femella nascuda el 2023 que va ser alliberada amb un emissor de seguiment per satèl·lit, marques alars i anella metàl·lica oficial, col·locats amb el suport del Grup Balear d'Ornitologia i Defensa de la Naturalesa (GOB). Això va permetre poder fer el seguiment de l'au i controlar-ne l'adaptació de nou a la natura.

Les poblacions de milanes segueixen una tendència positiva a Mallorca i es té constància de més de 150 parelles territorials a l'illa.

Aquest augment ha estat possible gràcies a la feina del Govern i d'entitats ecologistes, però sobretot per la consciencia-ció ciutadana envers la conservació de la milana. Aquesta espècie, amb la doble funció de depredador i carronyaire, té una gran importància per conservar i mantenir la biodiversitat dels nostres ecosistemes.

*Alliberament de la milana (*Milvus milvus*) al Parc Natural es Trenc - Salobrar de Campos.* © Conselleria d'Agricultura, Pesca i Medi Natural

Durant el passat 2023 varen ingressar a les instal·lacions del COFIB 57 exemplars d'aquesta espècie amenaçada amb diferents patologies, 18 dels quals ja s'han recuperat i han pogut ser alliberats al medi natural.

ESPÈCIE CATALOGADA EN PERILL D'EXTINCIÓ

La milana està catalogada com una espècie en perill d'extinció pel Reial Decret 139/2011. En el *Llibre vermell dels vertebrats de les Illes Balears* es classifica com a *gairebé amenaçada*, i en el *Llibre vermell de les aus d'Espanya* apareix com *en perill*.

Internacionalment, està inclosa en l'annex 1 de la Directiva d'aus i en l'apèndix 2 de la Convenció sobre la Conservació d'Espècies Migratòries.

La població a Mallorca va disminuir dràsticament el 1999 a quatre/sis parelles, però actualment està en recuperació i se n'ha registrat una expansió geogràfica considerable, amb 169 nius actius registrats en l'última estimació poblacional (2019-2021), un increment del 38% respecte a 2018. Des del 2013, agents de medi ambient, sota la coordinació del Servei de Protecció d'Espècies, fan seguiment de la població reproductora de milana a Mallorca.

S'ORGANITZA A PALMA EL II WORKSHOP DE NIDIFICACIÓ DE TORTUGUES MARINES A ESPANYA

Conselleria d'Agricultura, Pesca i Medi Natural

Palma va acollir els passats 10 i 11 de maig d'enguany el II Workshop Nacional de Nidificació de Tortugues Marines. El taller, organitzat per la Conselleria d'Agricultura, Pesca i Medi Natural i amb la col·laboració del Ministeri per a la Transició Ecològica i el Repte Demogràfic, va néixer amb la finalitat de donar continuïtat a les jornades de coordinació d'actuacions per al seguiment de la nidificació de la tortuga babaua (*Caretta caretta*) al Mediterrani espanyol, que es varen iniciar el maig de 2023 al Centre de Recuperació d'Animals Marins de la Fundació CRAM, a Barcelona, i que van ser tot un èxit.

El departament de fauna marina del COFIB va prendre el relleu i va organitzar aquest II Workshop, amb la presència de personal tècnic d'administracions i entitats que treballen en la nidificació d'aquesta espècie a les diferents comunitats autònomes del Mediterrani espanyol. Així, es varen exposar experiències, consensuar acords, posar en comú els protocols d'actuació i es varen proposar millores en la gestió de la nidificació d'aquesta espècie.

Històricament, la tortuga marina ha nidificat a la Mediterrània oriental i la zona occidental es considerava una àrea d'alimentació, però en els darrers anys el nombre de postes ha augmentat a les nostres costes. Aquest fenomen pot estar relacionat amb el canvi climàtic i l'augment de la temperatura de la mar i suposa la colonització d'una nova àrea de reproducció. És per això que aquesta trobada va ser de vital importància per poder donar una resposta coordinada i eficient al fenomen creixent de nidificació de tortugues marines al litoral balear.

Les jornades sobre la nidificació de tortugues marines varen comptar amb la presència d'experts i entitats que treballen per la conservació d'aquestes espècies. © Conselleria d'Agricultura, Pesca i Medi Natural

Cal recordar que a les Illes Balears el primer registre de nidificació de tortuga marina va ser a Eivissa el 2015, el qual no va tenir èxit. El 2019 es va produir el primer cas d'èxit a la mateixa illa. L'any següent, el 2020, es van detectar dos nius a Menorca i un a Eivissa, i el 2021 i 2022 només es van detectar dos intents a Formentera. L'estiu passat, el 2023, se'n varen registrar nou a l'arxipèlag balear, dels quals tres van ser només intents.

La tortuga babaua (*Caretta caretta*) és una espècie catalogada com a *vulnerable* en el Catàleg espanyol d'espècies amenaçades. Per contribuir a la conservació d'aquesta espècie protegida i facilitar les tasques als equips tècnics és molt important avisar al 112 com més aviat millor en cas d'observar a la platja una tortuga marina, el seu rastre o cries que surten del niu. En aquests casos es demana que no es molesti l'animal, mantenir el rastre de l'arena intacte, que es mantingui una distància prudencial i que s'eviti fer renou o utilitzar llums a prop seu.

S'ESTUDIEN LES ZONES HUMIDES POTENCIALS PER REINTRODUIR EL CALÀPET A EIVISSA

Conselleria d'Agricultura, Pesca i Medi Natural

La Conselleria d'Agricultura, Pesca i Medi Natural, amb la col·laboració de l'Aliança per l'Aigua, ha impulsat un estudi per elaborar un mapa de zones humides potencials per a la reintroducció del calàpet (*Bufotes balearicus*) a l'illa d'Eivissa. L'estudi s'ha duit a terme durant el 2024 i els seus resultats serviran de base per poder valorar tècnicament un futur pla pilot per reintroduir aquest amfibi a Eivissa. Aquesta espècie d'amfibi endèmic de les Illes Balears es troba en un estat desconegut de conservació a Eivissa a conseqüència de la pèrdua d'hàbitats aquàtics, necessaris per a la seva reproducció i supervivència.

El mapa té en compte zones humides naturals com ara basses temporals i petites basses associades a torrents, i també zones humides artificials com ara safareigs, abeuradors, síquies i basses de reg. El principal objectiu d'aquest projecte és recuperar les poblacions del calàpet a Eivissa.

La desaparició del calàpet és un indicador de la reducció de les zones humides d'aigua dolça a Eivissa. Les causes principals són la manca de pluges i la sobreexplotació dels aqüífers. Aquests factors, juntament amb altres impactes antròpics, han provocat una disminució de les zones humides i una escassetat d'aigua als torrents de l'illa.

El calàpet és una espècie abundant a Mallorca i Menorca. A més, també n'hi ha a Còrsega, Sardenya i a tota la península d'Itàlia. Malauradament, es troba en un estat desconegut a Eivissa des dels anys noranta. Es considerava freqüent a l'illa en els anys seixanta, però ja fa més de tres dècades que és difícil de trobar i, de fet, pràcticament no hi ha registres documentats de la seva presència.

Aquesta espècie es troba inclosa en el Llistat d'espècies silvestres en règim de protecció especial, aprovat pel Reial Decret 139/2011, de 4 de febrer. L'any 2013 la població eivissenca de calàpet es va incloure en la categoria *en perill d'extinció* en el Catàleg balear d'espècies amenaçades i d'especial protecció.

Amb l'objectiu de donar resposta a aquesta problemàtica, la Conselleria d'Agricultura, Pesca i Medi Natural promou el Pla de Recuperació i Conservació d'Amfibis i Rèptils de les Illes Balears (Pla Boscà), que inclou la revisió i actualització del catàleg de localitats potencials, dins del qual s'emmarca aquest estudi de zones humides per a la reintroducció del calàpet.

*Un exemplar de calàpet (*Bufotes balearicus*).* © Conselleria d'Agricultura, Pesca i Medi Natural

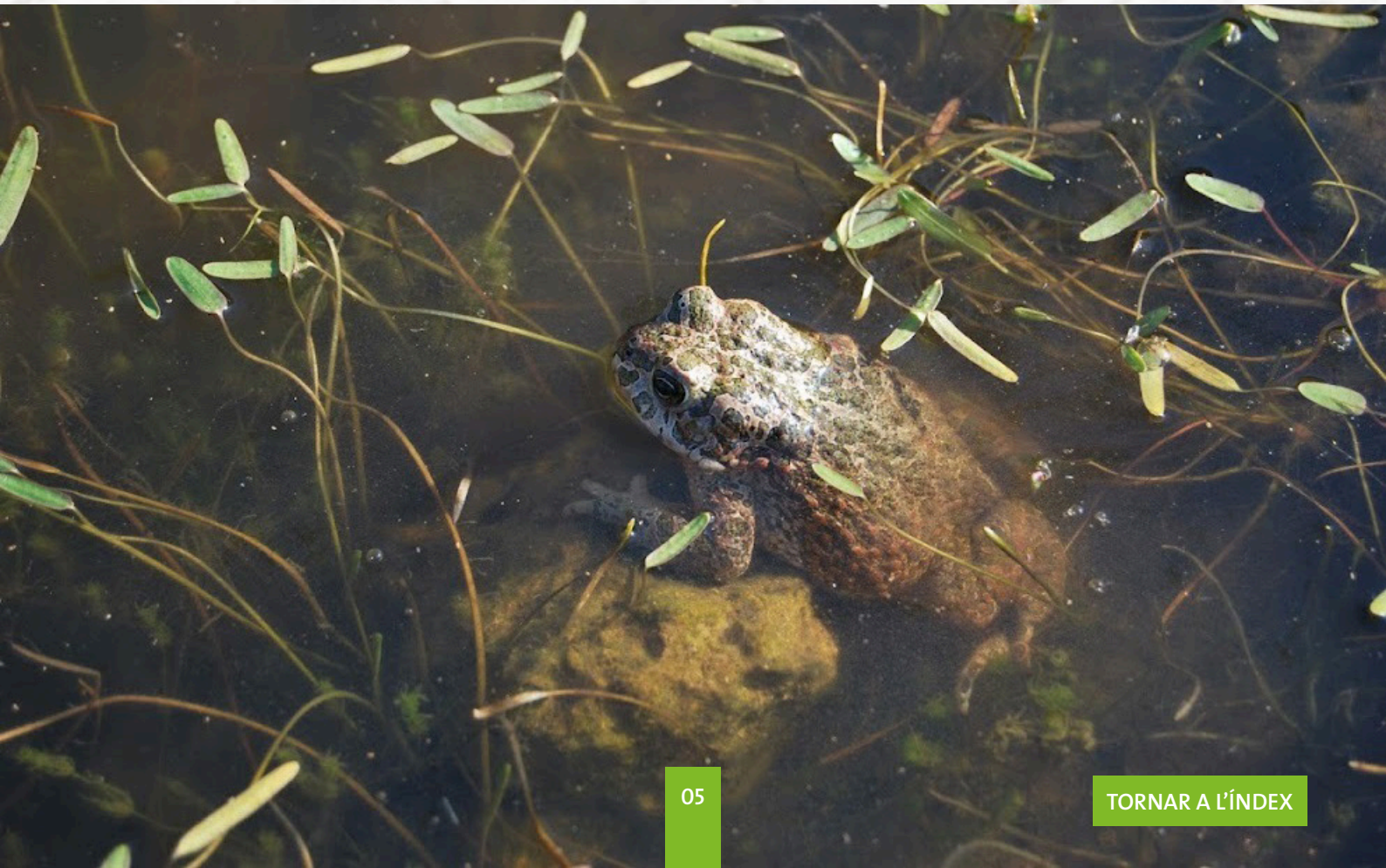

TORNAR A L'ÍNDEX

ALLIBERADES 74 TORTUGUES MARINES QUE VAN NÉIXER A EIVISSA L'ESTIU DE 2023

Conselleria d'Agricultura, Pesca i Medi Natural

L'alliberament de les 74 tortugues marines, de l'espècie *Caretta caretta*, es va dur a terme a la platja des Cavallet, a Eivissa, el passat 18 de juny per part de la Conselleria d'Agricultura, Pesca i Medi Natural.

Els episodis de nidificació i arribada de tortugues marines a les nostres platges són cada cop més freqüent. L'estiu del 2023 es varen detectar tres nius a Mallorca, que van ser els primers casos en aquesta illa, ja que fins aquell moment no hi havia hagut registre de nius. Poc després es varen detectar tres nius més al juliol a Eivissa. Quan es troben aquests nius, es fa una avaluació de les condicions de localització, temperatura i humitat de l'arena per decidir si transportar la posta o part d'ella, a incubació artificial a l'IRFAP-LIMIA o a una altra platja, on s'imita al màxim el niu original.

Algunes d'aquestes tortugues nascudes a Eivissa es van alliberar a la mar amb un mes de vida, i la resta, 75 exemplars dels tres nius, van passar a formar part del programa "Head-Starting". Finalment, 74 d'aquests exemplars van ser alliberats al seu hàbitat natural.

D'aquestes 74 tortugues alliberades aquest estiu, 20 duen un emissor satel·litari per fer-les un seguiment i conèixer millor el seu comportament. Aquest projecte s'emmarca en la licitació obtinguda per la Fundació Oceanogràfic dins les accions empreses pel Ministeri per a la Transició Ecològica i el Repte Demogràfic a través de la Fundació Biodiversitat.

PROGRAMA "HEAD-STARTING" PER AUGMENTAR LA SUPERVIVÈNCIA D'AQUESTA ESPÈCIE

El programa "Head-Starting" consisteix en un projecte de cria en un medi artificial controlat que dura entre 10 i 12 mesos en què els animals són alimentats simulant els canvis que experimentarien en la natura. Gràcies a això, s'augmenta la possibilitat de supervivència d'aquests exemplars una vegada s'alliberen a la mar. A més, s'incrementa el coneixement de l'espècie en les primeres fases de la seva vida i se'n millora la gestió per conservar-la. Aquest programa està liderat per la Conselleria d'Agricultura, Pesca i Medi Natural i l'executa el departament de fauna marina del COFIB.

A Dalt. Caretta caretta *sent alliberada amb emissor satel·litari.*
A Baix. *Alliberament de les 74 tortugues a la platja des Cavallet, Eivissa.* © Conselleria d'Agricultura, Pesca i Medi Natural

DOS MILIONS D'EUROS DE L'ITS PER CONTROLAR LES ESPÈCIES INVASORES A LES PITIÜSES I PER CONSTRUIR UN CENTRE DE RECUPERACIÓ DE FAUNA A EIVISSA

Conselleria d'Agricultura, Pesca i Medi Natural

El Govern, a través de la Comissió de l'Impost del Turisme Sostenible (ITS), ha aprovat destinar 1.936.889,39 euros per controlar les espècies invasores a les Pitiüses i per construir un centre de recuperació i interpretació de fauna a Eivissa. Aquest projecte, assignat al COFIB, té l'objectiu principal de fer front a l'amenaça de les espècies invasores a les Pitiüses i als seus illots deshabitats.

Aquest tipus d'inversions són molt importants per poder mantenir l'equilibri natural i preservar la biodiversitat única de les Pitiüses. S'actuarà, principalment, sobre les espècies de serps invasores, ja que es vol continuar lluitant contra les poblacions de serp de ferradura (*Hemorrhois hippocrepis*) i de serp blanca (*Zamenis scalaris*) presents a les Pitiüses i que suposen una greu amenaça per a les espècies endèmiques com ara la sargantana pitiüsa (*Podarcis pityusensis*). Aquesta inversió ajudarà a detectar ràpidament nous ofidis introduïts i a evitar que es puguin establir a Eivissa i Formentera. A més, el projecte també preveu lluitar contra el *Pennisetum* sp. (ara *Cenchrus* sp.), espècies de gramínia amb una alta capacitat invasiva.

Atesa la delicada situació de la sargantana pitiüsa, és fonamental aconseguir controlar la densitat poblacional de serps invasores per assegurar la conservació i protecció de les sargantanes. Per això, cal continuar amb el parament de trampes, sobretot a les àrees d'expansió d'aquestes espècies invasores, per controlar-ne la presència a Eivissa i intentar eradicar-les a Formentera.

Dalt. *Sargantana pitiüsa (*Podarcis pityusensis*).*
© Albert Masats

Així, durant els pròxims quatre anys, es destinaran gairebé 1,5 milions d'euros per al control d'espècies invasores. Pel que fa al centre de recuperació i interpretació, s'hi invertirà un total de 448.369 euros. Així, Eivissa comptarà per primera vegada amb unes instal·lacions que permetran dur a terme iniciatives d'educació ambiental per protegir i conservar la biodiversitat a les Pitiüses. Es preveu que les obres d'aquesta instal·lació, que s'ubicarà a sa Coma, comencin durant el 2025. Es tractarà d'un lloc estratègic per coordinar el control d'espècies invasores i per facilitar la divulgació de les accions duites a terme pel COFIB.

*Exemplar de serp blanca (*Zamenis scalaris*).* © Conselleria d'Agricultura, Pesca i Medi Natural

CONSERVACIÓ I PROTECCIÓ DE LA SARGANTANA DE LES PITIÜSES

El maig passat, la Conselleria d'Agricultura, Pesca i Medi Natural va impulsar la creació de reserves urbanes per conservar i protegir la sargantana de les Pitiüses. Amb aquesta iniciativa, també es pretén establir mesures per augmentar la densitat d'aquesta espècie i minimitzar els riscos de depredació que pateix.

Un dels objectius d'aquest projecte és augmentar la sensibilització de la població envers la sargantana i involucrar la societat en el coneixement i la conservació d'aquesta espècie emblemàtica, ja que es tracta d'una espècie autòctona i endèmica; és a dir, pròpia i exclusiva de les illes d'Eivissa i Formentera, símbol de la convivència de la natura amb les activitats humanes.

CAMPANYA D'ESTIU 2024 PER RECOPILAR INFORMACIÓ SOBRE EL CORN I LA NACRA A LES ILLES BALEARS

Conselleria d'Agricultura, Pesca i Medi Natural

*Exemplar de corn (*Charonia lampas*).*
© Conselleria d'Agricultura, Pesca i Medi Natural

La Conselleria d'Agricultura, Pesca i Medi Natural, a través del Servei de Protecció d'Espècies, va iniciar el passat juliol una nova campanya per impulsar la recollida d'informació sobre el corn (*Charonia lampas*) i la nacra (*Pinna nobilis*) mitjançant la col·laboració ciutadana.

L'actuació forma part del projecte ARES II (Actuacions de Recuperació d'Espècies Silvestres) del Govern i va ser executada per SEO/BirdLife, Soldecocos i el GEN-GOB.

Aquesta campanya ja es va dur a terme durant els anys 2020, 2022 i 2023, en què es van obtenir cites molt valuoses de corns i nacres, proporcionades pels centres de busseig i el sector pesquer. En aquest sentit, amb aquesta nova edició, es va pretendre impulsar la participació de la ciutadania per trobar aquestes espècies amenaçades i millorar la informació sobre les seves localitzacions i l'estat de les poblacions.

L'objectiu d'aquestes campanyes és la recuperació de la nacra i la conservació del corn i de la tenassa mediterdània (*Dendropoma lebeche*), que són les tres espècies d'invertebrats marins de les Illes Balears catalogades com a *amenaçades*. Les accions que es varen dur a terme van encaminades a recollir dades i completar informació per poder fer el seguiment de l'evolució de les poblacions d'aquestes espècies.

Gràcies a les accions duites a terme els darrers anys, es va establir una xarxa de col·laboradors, entre els quals es troben el sector pesquer, instituts d'investigació, centres i clubs de busseig, diferents ONG i altres persones voluntàries, que aporten les seves observacions i els seus coneixements sobre aquestes espècies.

*Trasllat de nacra (*Pinna nobilis*).*
© Conselleria d'Agricultura, Pesca i Medi Natural

S'ALLIBEREN UNA VINTENA DE FALZIES RECUPERADES AL COFIB

Conselleria d'Agricultura, Pesca i Medi Natural

El passat juliol es va dur a terme l'alliberació d'una vintena de falzies recuperades al COFIB. L'escenari escollit per aquest esdeveniment va ser les terrasses de la Seu de Mallorca.

El paper que juguen aquestes espècies insectívores en el manteniment dels nostres ecosistemes és molt important. Per això, la col·laboració de la població i la tasca que es duu a terme des dels diferents centres de recuperació de fauna silvestre és imprescindible en la recuperació d'aquesta espècie.

El 2023 varen ingressar a totes les Illes Balears un total de 782 exemplars, dels quals 340 es varen recuperar i varen ser alliberats al seu hàbitat natural. Fins al juliol d'enguany van ingressar un total de 474 falzies, de les quals 104 ja han pogut ser retornades a la natura.

Entre els mesos de juny i juliol és habitual que els polls de falzia caiguin del niu en intentar fugir de la calor, ja que encara no saben volar. Una vegada arriben al centre de recuperació del COFIB, el personal tècnic s'encarrega de criar els exemplars fins que assoleixen la mida i el pes adequats per poder volar i tornar al medi natural.

Les falzies (*Apus apus*) són aus insectívores protegides que arriben a les Illes Balears durant la primavera i l'estiu per criar, ja que la resta de l'any la passen a Àfrica. Es tracta d'aus molt especialitzades en el medi aeri i que, gràcies a la seva aerodinàmica, estan capacitades per passar la seva vida volant, únicament tocant terra per a la nidificació. A més, és una espècie que consumeix una gran quantitat d'insectes voladors, fet pel qual són uns grans aliats en el control de plagues.

Amb tot, cal recordar que és una espècie catalogada en Règim de Protecció Especial en el reial decret 139/2011 que desenvolupa el Llistat d'Espècies Silvestres en Règim de Protecció Especial i Catàleg Espanyol d'Espècies Amenaçades. Així mateix, internacionalment, està inclosa en el Conveni de Berna (relatiu a la conservació de la vida silvestre i del medi natural a Europa). També cal recordar que no tots els polls o juvenils que es poden trobar en terra estan en perill; i que s'ha de cridar al COFIB per a demanar informació abans d'actuar.

*Alliberament de falzies (*Apus apus*).*
© Conselleria d'Agricultura, Pesca i Medi Natural

ES CONVOCA LA PRIMERA REUNIÓ DEL COMITÈ D'EXPERTS EN EL MARC DEL PROJECTE DE L'ESTRATÈGIA BALEAR DE TAURONS I RAJADES

Conselleria d'Agricultura, Pesca i Medi Natural

El passat setembre es dugué a terme la primera reunió del comitè d'experts en el marc del projecte de l'Estratègia Balear de Taurons i Rajades. A l'acte, es van abordar tot un ventall de possibles mesures per millorar l'estat de conservació dels peixos condrictis a les aigües de les Illes Balears. Entre els membres del comitè hi ha personal tècnic i expert del Govern, del Consell d'Eivissa, de l'Institut Espanyol d'Oceanografia (IEO), d'organitzacions conservacionistes com Save the Med, SharkMed i Marilles i del sector pesquer.

Amb la intenció de posar en valor el paper de les poblacions de taurons i rajades com a indicadores de l'estat de salut dels ecosistemes marins, aquest projecte vol ser un referent en la recuperació de les poblacions de condrictis a les Illes Balears. L'objectiu és gestionar les pesqueries des d'un punt de vista ecosistèmic, tal com obliga la Política Pesquera Comuna, i promoure accions en favor d'aquest grup zoològic. I és que la gestió pesquera és fonamental per a la conservació dels condrictis i la recuperació de les seves poblacions.

Els temes tractats van incloure mesures restrictives i voluntàries per a la pesca recreativa i professional, noves talles mínimes per a espècies com la mussola (*Mustelus mustelus*), i ensinistrament de pescadors en el maneig de taurons per garantir el seu alliberament saludable. També es va parlar de localitzar zones de reproducció de diferents espècies per establir vedes temporals, l'extensió de projectes de cria de gatvaires a altres espècies, l'estudi de la població de clavell a Formentera, i la millora de la xarxa de seguiment electrònic de peixos per obtenir més dades sobre els condrictis, així com diversos estudis sobre la seva biologia i captures.

La primera reunió del comitè d'experts en el marc del projecte de l'Estratègia Balear de Taurons i Rajades va ser el primer pas per a la conservació efectiva d'aquestes espècies. © Conselleria d'Agricultura, Pesca i Medi Natural

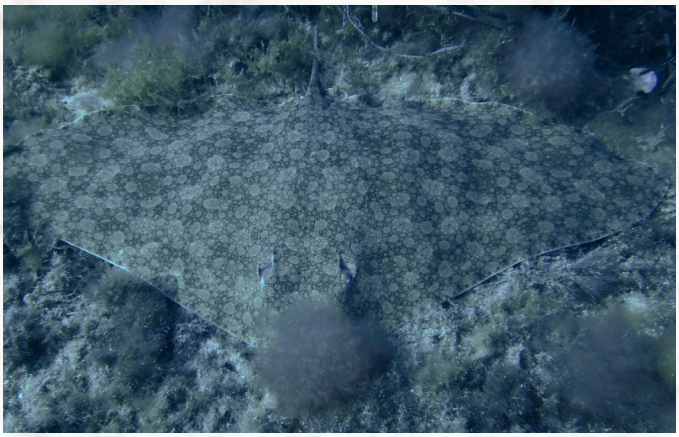

*Mantellina (*Gymnura altavela*).* © Conselleria d'Agricultura, Pesca i Medi Natural

IMPORTÀNCIA DELS SELACIS

A l'arxipèlag balear, i segons el Llibre vermell dels peixos de les Illes Balears, de les 56 espècies de selacis (el grup dels taurons i les rajades) registrades, un total de 34 (un 60 %) estan *amenaçades*, i d'aquestes, 17 estan en *perill crític* o ja s'han extingit a l'àmbit regional. Així i tot, les Illes Balears constitueixen una àrea relativament rica en selacis en l'àmbit de la Mediterrània occidental. Habitualment, els selacis estan a la cúspide de les cadenes tròfiques i tenen un paper clau en l'estructura i el funcionament dels ecosistemes marins, de manera que el seu declivi pot conduir a conseqüències ecològiques greus.

Tanmateix, la relació entre la desaparició dels taurons al Mediterrani i la pesca és indiscutible i podria ser parcialment reversible. A les Illes Balears la pressió pesquera s'ha reduït molt en els darrers 40 anys perquè, des de 1986, la flota pesquera professional ha perdut el 75 % dels efectius, cosa que ha facilitat que es recuperin algunes espècies.

ACTUACIONS DE CONSERVACIÓ URGENTS PER L'ARTRÒPODE *Akis bremeri*

Per Atenea Malmierca (SEO/BirdLife)

L'*Akis bremeri* és una espècie d'artròpode coleòpter que va ser descoberta i recol·lectada per primera vegada l'any 1975 a Formentera per l'alemany M. G. Luhmann. Encara que a la Península Ibèrica es coneixen 8 espècies del gènere *Akis*, a les Illes Balears hi ha dues espècies endèmiques: *Akis bacarozzo*, abundant a Menorca i al nord-oest de Mallorca, i la segona, *Akis bremeri*, endèmica de Formentera. La seva presència només ha sigut confirmada en el litoral nord de l'illa, en les zones d'Es Pujols, s'Estany Pudent, Ses Salines i Sa Roqueta.

A causa de la seva localització restringida i l'escàs número d'individus localitzats està catalogat com a *vulnerable* en el Catàleg Balear d'Espècies Amenaçades i d'Especial Protecció des del 2013.

Les accions de conservació d'*Akis bremeri* s'emmarquen dins del projecte ARES II, de la Conselleria d'Agricultura, Pesca i Medi Natural, i executat per SEO/BirdLife. Aquestes accions consisteixen en seguiments de l'espècie durant 4 anys (2021-2024) fent un recompte anual de la població de l'espècie a l'illa de Formentera, amb la finalitat de determinar la distribució, el tamany de la població i estimar la seva tendència. En definitiva, tenir un major coneixement de l'espècie i el seu hàbitat per poder impulsar accions per la seva conservació.

Durant els dos primers anys del projecte es van trobar un total de 8 individus, 3 al 2021 i 5 al 2022. L'any 2023, però, es va detectar un únic individu d'*Akis bremeri*. El lloc on es va localitzar aquest individu, així com els altres exemplars trobats en estudis previs, demostra que es troben a prop uns dels altres, indicant una zona molt restringida de l'illa. Aquesta zona es troba dins d'un hàbitat dunar molt fràgil i alterat, sotmès a una elevada pressió antròpica, ja que està situat a la coneguda platja de Ses Illetes, a prop del nucli turístic més important de l'illa, Es Pujols.

Considerant la vulnerabilitat de la població d'*Akis bremeri* i l'absència de mesures de conservació específiques per a l'espècie, es fa necessari crear una figura de protecció per a l'hàbitat que ocupa, ja que essent molt restringit, una degradació o transformació d'aquest provocaria una disminució molt notable de la població d'*Akis bremeri*, o fins i tot la seva desaparició.

Encara queda feina per fer, i amb aquests resultats, s'espera que es puguin determinar mesures d'actuació concretes i efectives per a la conservació d'aquest peculiar artròpode. Entre aquestes mesures, de segur s'ha d'incloure donar a conèixer l'espècie entre la població local per així augmentar la probabilitat d'identificar-la i detectar nous nuclis poblacionals de l'espècie.

Akis bremeri *localitzat durant un mostreig*. © Marina Pons Tysoe

El Projecte d'Actuacions per a la Recuperació d'Espècies Silvestres (ARES II) conté quinze d'iniciatives de conservació de la fauna i la flora més amenaçada de les Illes Balears, i s'ha desenvolupat en el marc d'un contracte de la Conselleria d'Agricultura, Pesca i Medi Natural adjudicat a SEO/BirdLife. S'executa entre el 2021 i el 2024.

Ciberespècies és el butlletí electrònic del Servei de Protecció d'Espècies.

L'època III s'enmarca dins el proyecte ARES II (Actuacions per a la Recuperación d'Espècies Silvestres) que el Servei de Protecció d'Espècies ha contractat a SEO/BirdLife.

La seva distribució es fa per correu electrònic i també estan disponibles a la plana web del Servei dins aquest enllaç:
https://www.caib.es/sites/proteccioespecies/ciberespecies-75778/

Govern de les Illes Balears
Conselleria d'Agricultura, Pesca i Medi Natural

70 AÑOS SEO BirdLife